

Problém zla

Texty na tento týden

Jb 30,26; Mt 27,46; Jb 38,1–12; Ž 73; Gn 2,16.17; Zj 21,3.4

Základní verš

„A setře jim každou slzu z očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude – neboť co bylo, pomínulo.“ (Zj 21,4)

Snad největším problémem, kterému křesťanství čelí, je problém zla. V tomto kontextu vyvstává otázka, jak sladit skutečnost, že Bůh je dokonale dobrý a milující, s realitou zla ve světě. Stručně řečeno, je-li Bůh dobrý a všemocný, proč existuje zlo a proč je ho tak mnoho?

Zdaleka nejde jen o nějaký teoretický problém. Tato otázka hluboce znepokojuje mnoho lidí, a některým dokonce brání Boha přijmout a milovat.

„Mnohé lidi znepokojuje otázka, jak vzniklo a proč existuje zlo. Vidí, jak zlo působí, jaké přináší strašné následky – utrpení a zkázu – a kladou si otázku, jak se něco takové může stát, jestliže vládne nekonečně moudrý, laskavý a mocný Bůh. Narážejí na tajemství, pro které nenacházejí vysvětlení.“ (GC 492; VDV 322)

Pro mnohé ateisty je právě problém zla důvodem, pro který jsou ateisty. Ale jak uvidíme při našem dalším studiu, Bůh Bible je skutečně dobrý a můžeme mu důvěřovat – a to i navzdory zlu, které zamořilo celý náš svět.

Osnova lekce

Sedmá lekce otevírá zásadní otázku, která vyjadřuje nejčastější problémy věřících i nevěřících s Božím charakterem: „Je-li Bůh dobrý, milující a spravedlivý, proč dopouští tolik zla?“

- ▶ Jb 30,26; Ž 10,1; 13,2: Nelehké otázky ve světě plném zla (neděle)
- ▶ Jb 42,1–3; Ž 73,1–3.16–18: Naše omezené možnosti poznání a pochopení (pondělí, úterý)
- ▶ Gn 2,16.17: Zlo jako důsledek zneužití svobodné vůle (středa)
- ▶ Ř 8,18; Zj 21,3.4: Naděje a důvěra uprostřed zla a bolesti (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

„DLOUHO JEŠTĚ, HOSPODINE?“

Dobro jsem s nadějí očekával, a přišlo zlo, čekal jsem na světlo, a přišlo mračno. (Jb 30,26)

Hospodine, proč jen stojíš v dáli, v dobách soužení se skrýváš? (Ž 10,1)

Dlouho ještě, Hospodine, na mě ani nevzpomeneš? Dlouho ještě chceš mi svou tvář skrývat? (Ž 13,2)

Osobní studium

Problém zla není jen otázkou současnosti, ale opakovaně se řeší i v samotném Písmu.

Jak tyto texty zdůrazňují problém zla jako nedílnou součást lidské zkušenosti? Jb 30,26

Jr 12,1

Jr 13,22

Mal 2,17

Ž 10,1

Tyto verše vyvolávají mnoho otázek, které nás trápí i dnes. Proč se zdá, že bezbožným se daří, a ti, kdo jednájí špatně, mají ze svého zla užitek, ne-li vždy, tak alespoň dost často? Proč spravedliví tolik trpí? Kde je Bůh, když se děje zlo? Proč se někdy zdá, že je Bůh od nás daleko, dokonce zůstává skrytý?

Ať se pokusíme odpovědět na tyto otázky jakkoli, neměli bychom sklouznout do toho,

že budeme zlo zlehčovat. Problém zla bychom se neměli snažit vyřešit relativizováním či zjednodušováním velikosti a vlivu zla na světě. Zlo je obludné a ohavné – a Bůh ho nenávidí ještě víc než my. Zlo se dotýká každého z nás, a tak se můžeme i my připojit k volání, které zaznívá v celém Písmu jako reakce na zlo a nespravedlnost ve světě: „Dlouho ještě, Hospodine?“ (Ž 13,2).

Jak rozumíš Ježíšovým slovům zapsaných v Mt 27,46? Co říkají o tom, jak se zlo dotklo tím nekrutějším způsobem samotného Boha?

Sám Ježíš na kříži vyslovil otázku: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mt 27,46). Při ukřižování jasně vidíme, že zlo se velmi blízce dotýká samotného Boha. Tuto pravdu zdůrazňuje nevyslovitelné utrpení a potupná smrt Ježíše Krista na kříži, kde na něho dopadlo všechno zlo světa.

Ale i v této situaci nacházíme naději. To, co Kristus vykonal na kříži, porazilo původce zla, satana, a nakonec odstraní úplně všechno zlo. Ježíš citoval slova ze Ž 22,2 a tento žalm končí vítězně.

Aplikace

Na kříži Ježíš upíral svůj pohled na naději, která mu v té době zůstávala skryta. Jak můžeme čerpat útěchu z jeho zkušenosti, když v našem trápení nevidíme naději ani východisko z utrpení?

DIVUPLNÉ VĚCI, KTERÉ NEZNÁM

¹Jób na to Hospodinu odpověděl: ²„Uznávám, že všechno můžeš a že žádný záměr tobě není neproveditelný. ³Kdo smí nerozvážně zatemňovat úradek Boží? Ano, hlásal jsem, čemu jsem nerozuměl. Jsou to věci pro mě příliš divuplné, které neznám.“ (Jb 42,1–3)

Osobní studium

Na konci dějin zvítězí láska nad zlem. Mezitím však zůstává mnoho znepokojujících otázek. Jak můžeme přemýšlet a mluvit o problému zla tak, aby nám to pomohlo?

Přečti si pasáž Jb 38,1–12. Jak Bůh odpovídá na Jóbovy otázky? Jak mu objasňuje problém zla? Kolik toho víme (a kolik nevíme) o tom, co se může odehrávat v zákulisí?

V příběhu se o Jóbovi dozvídáme nejen to, že hodně trpěl, ale že kladl také mnoho otázek, proč ho postihlo tolik zla a utrpení. Požádal o setkání s Bohem, aby na své otázky našel odpovědi. Nevěděl však, že v zákulisí se toho děje mnohem více (viz Jb 1–2).

Boží odpověď Jóbovi je pozoruhodná. „Na to odpověděl Jóbovi ze smršťe Hospodin slovy: „Kdo to zatemňuje úradek Boží

neuváženými slovy?“ (Jb 38,1.2). Tato myšlenka by se dala vyjádřit i jinak: „Proč tolik mluvíš, když toho tak málo víš?“ A Bůh dodává: „Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi? Pověz, víš-li něco rozumného o tom“ (Jb 38,4).

Jak Jóbova odpověď (Jb 42,1–3) vysvětluje, co bychom si měli uvědomit o svém postavení před Bohem?

Bůh dává ve svých odpovědích Jóbovi najevo, že je toho mnoho, čemu Jób nerozumí a o čem nic neví. Stejně jako Jób, i my bychom měli pokorně uznat, že na světě a v zákulisí se odehrává hodně toho, o čem netušíme vůbec nic. Skutečnost, že neznáme odpovědi na naše otázky, neznamená, že neexistují dobré odpovědi nebo že se jednoho dne vše nevyřeší. Do té doby však musíme důvěřovat Boží dobrotě, která se nám zjevila mnoha způsoby.

Aplikace

Uvažuj o hranicích lidského poznání a o tom, jak málo toho ve skutečnosti víme. Proč bychom se měli naučit žít s nezodpovězenými otázkami i o těch nejtěžších tématech, kterými jsou zlo a utrpení?

SKEPTICKÝ TEISTA

¹Žalm. Pro Asafa. Jak je Bůh dobrý k Izraeli, k těm, kdo jsou čistého srdce! ²Avšak moje nohy málem odbočily, moje kroky téměř sešly z cesty, ³neboť jsem záviděl potřeštěncům, když jsem viděl svévolné, jak pokojně si žijí. [...] ¹⁶Přemýšlel jsem, jak se v tom všem vyznat, nesnadné se mi to zdálo. ¹⁷Teprv když jsem vstoupil do svatyně Boží, pochopil jsem, jaký vezmou konec. ¹⁸Věru, staviš je na kluzké cesty, do zházy je sražíš. (Ž 73,1–3.16–18)

Osobní studium

V knize proroka Izajáše Hospodin prohlašuje: „Mé úmysly nejsou úmysly vaše a vaše cesty nejsou cesty moje, je výrok Hospodínův. Jako jsou nebesa vyšší než země, tak převyšují cesty mé cesty vaše a úmysly mé úmysly vaše“ (Iz 55,8.9).

Boží myšlenky nás ve všem přesahují. Neumíme si ani představit složitost Božího plánu pro naše dějiny. Bylo by nemoudré očekávat, že budeme rozumět Božím důvodům, pro které v různých situacích určitým způsobem jedná nebo také nejedná.

Jeden ze způsobů přístupu k problematice zla, který vychází z poznání, jak málo toho víme, se nazývá „skeptický teismus“. Skeptický teista věří, že Bůh má dobré důvody k tomu, aby jednal tak, jak jedná, ale vzhledem k našim omezeným znalostem bychom neměli očekávat, že budeme tyto důvody znát a rozumět jim. Skeptický teista je „skeptický“ v pohledu na schopnost člověka uvědomovat si nebo naplno chápat

způsob, jakým Bůh přistupuje ke zlu v tomto světě. To, že například nevidíme různé bakterie vznášející se ve vzduchu kolem nás, neznamená, že se tam žádné nenacházejí. To, že člověk nezná Boží záměry a pohnutky jeho jednání, určitě neznamená, že Bůh nemá pro to, co dělá, dobré důvody.

Přečti si Žalm 73. Jak se žalmista staví ke zlu a nespravedlnosti kolem sebe? Co jej vede k jinému, novému pohledu na daný problém?

Žalmistu hluboce znepokojovalo zlo ve světě. Rozhlížel se kolem sebe a viděl, jak se daří bezbožným. Všechno mu připadalo nespravedlivé a viděl mnoho bezpráví. S takovým stavem nebyl spokojen, ale neviděl žádné řešení. Uvažoval, zda se vůbec vyplatí věřit Bohu a sloužit mu. Změna v jeho vnímání nastala, až když vešel do Boží svatyně.

Svatyně poskytuje část řešení problému zla. Svatyně totiž přináší poznání, že existuje spravedlivý Soudce, který ve správný čas zajistí spravedlnost a soud.

Aplikace

Jak může adventistické chápání soudu a učení o svatyni objasnit problém zla? Je pro tebe užitečné vědět, že ačkoli nyní máme velmi mnoho otázek, Bůh nakonec odhalí své působení v dějinách a vynese své spravedlivé soudy? V čem?

OBHAJOBA SVOBODNÉ VŮLE

¹⁶A Hospodin Bůh člověku přikázal: „Z každého stromu zahrady smíš jíst. ¹⁷Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojezl, propadneš smrti.“ (Gn 2,16.17)

Osobní studium

Přestože Božím cestám a myšlenkám nerozumíme, Písmo odhaluje určité motivy, které nám pomáhají zaujmout postoj k problému zla. Další ze způsobů, jak přistoupit k problému zla, je známý jako *obhajoba svobodné vůle*.

Obhajoba svobodné vůle vychází z předpokladu, že zlo je výsledkem zneužití svobodné vůle stvořených bytostí. Bůh tedy nemůže za zlo, protože zlo je výsledkem toho, že stvořené bytosti zneužily svobodnou vůli, kterou nám Bůh z dobrých důvodů dal. Proč by nám však Bůh dával svobodnou vůli? V této souvislosti C. S. Lewis napsal, že „jedině svobodná vůle, ačkoli umožňuje zlo, umožňuje i veškerou lásku, dobrotu či radost, které stojí za to. Svět automatů – tvorů, které by si počínaly jako stroje – by sotva stál za tvoření. Štěstí, které Bůh zamýšlí pro své vyšší bytosti, je štěstí být svobodně, dobrovolně sjednocen s ním a mezi sebou

navzájem. ... A proto musí být svobodné. (LEWIS, C. S. *Mere Christianity*. New York: MacMillan, 1960, s. 52)

Jak úvodní verše (Gn 2,16.17) vyjadřují morální svobodu, kterou dostali Adam a Eva?

Proč by Bůh dával lidem příkazy či zákazy, kdyby neměli svobodnou vůli? Adam a Eva jedli zakázané ovoce a od té doby je naše planeta plná zla. V Gn 4, v kapitole následující po příběhu o pádu, jsou hrozné následky hříchu ilustrovány zavražděním Ábela jeho bratrem. Vyprávění o pádu ukazuje, jak zneužití svobodné vůle Adamem a Evou vneslo hřích a zlo do dějin naší planety.

V celém Písmu vidíme realitu svobodné vůle (viz Dt 7,12.13; Joz 24,14.15; Ž 81,12–15 a Iz 66,4). Každý den našeho života v nějaké míře uplatňujeme svobodnou vůli, kterou nám dal náš Stvořitel. Bez svobodné vůle bychom vlastně ani nebyli lidmi. Podobali bychom se spíše strojům, přesněji řečeno bezduchým robotům.

Aplikace

Společnost Sony Corporation vytvořila robotického psa s názvem Aibo. Neonemocní, nedostane blechy, nekouše, nepotřebuje očkování a nelíná. Vyměnili byste svého psa z masa a kostí za Aiba? Pokud ne, jak by vám vaše volba mohla pomoci lépe pochopit, proč nás Bůh stvořil se svobodnou vůlí – navzdory rizikům, která z toho plynou?

LÁSKA A ZLO?

Soudím totiž, že utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena. (Ř 8,18)

³A slyšel jsem veliký hlas od trůnu: „Hle, přibyték Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi, a setře jim každou slzu z očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude – neboť co bylo, pominulo.“ (Zj 21,3,4)

Osobní studium

Bůh dal stvořeným bytostem svobodnou vůli, protože právě ta je základním předpokladem lásky. Zneužívání svobodné vůle vede ke zlu. I zde se nachází velký prostor pro otázky a pochybnosti. Bůh dopouští zlo (na určitý čas) a zároveň jím vášnivě opovrhne. Pokud by totiž neexistovala svobodná vůle (a její nežádoucí důsledky v podobě zla), nemohla by existovat ani láska. A předčasně zničení zla by zničilo důvěru, která je nezbytným předpokladem lásky.

„Falešné chápání Boha zahalilo zemi tmou. Bylo třeba zlomit satanovu zrádnou moc, aby temným mrakem mohlo proniknout světlo a svět se mohl vrátit k Bohu. Toho nebylo možné dosáhnout násilím. Násilí je v rozporu se zásadami Boží vlády. Pán Bůh chce pouze službu lásky a lásku nelze vynutit, získat silou či mocí. Lásku probouzí jen láska. Znat Boha znamená milovat ho. Bylo třeba jasně ukázat, že Boží povaha je pravým opakem povahy satanovy.“ (DA 22; TV 10)

Bez svobodné vůle by nemohla existovat láska. A je-li Bůh láska, pak se zdá být jasné,

že Bůh skutečně nemůže zrušit či popřít lásku nebo svobodu potřebnou k existenci lásky. Dalo by se také předpokládat, že kdybychom od začátku znali konec, jak ho zná jen Bůh, nechtěli bychom, aby nás Bůh zbavil svobody. Vždyť kdo by chtěl žít ve vesmíru bez lásky?

Jak nám úvodní texty (Ř 8,18 a Zj 21,3,4) pomáhají důvěřovat v Boží dobrotu navzdory všemu zlu v našem světě?

Přestože my nevidíme skrz temnotu zla v tomto světě, Bůh vidí na konec již od začátku. Vidí i věčnou blaženost zaslíbenou všem, kteří věří v Ježíše. Podle Ř 8,18 „utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena“. Máme víru a důvěru, abychom uvěřili tomuto úžasnému zaslíbení?

Láska a svoboda, která je s ní neoddělitelně spojena, jsou pro stvoření posvátné a zásadní. A to až tak, že nám Bůh svobodnou vůli neodepřel, i když věděl, že kvůli jejímu zneužití bude Ježíš trpět a zemře na kříži. Bůh znal skutečnou cenu svobodné vůle. Věděl, kolik ho to bude stát, a přesto nám ji dal. Tato myšlenka je velmi důležitá a měli bychom ji mít vždy na paměti.

Aplikace

Jak nás vědomí daru svobodné vůle pomáhá chránit před domněnkou, že všechno, co se na světě děje, je Boží vůle?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 1. kapitolu „Původ zla“ z knihy *Na úsvitu dějin* (PP 33–43; NUD 9–13).

„Nekonečná Moudrost nezničila satana dokonce ani poté, co byl vyhoštěn z nebe. Oddanost stvořených bytostí musí vyvěrat z přesvědčení, že Bůh je spravedlivý a laskavý. Obyvatelé nebe a světů by tenkrát v záhubě satana nerozpoznali Boží spravedlnost. Kdyby byl okamžitě zahlazen, někteří by mohli sloužit Bohu ze strachu místo z lásky. Vliv podvodníka by nebyl zcela zlikvidován a ani duch vzpoury by nebyl úplně vykořeněn. Pro věčné dobro celého vesmíru musí satan plněji rozvinout své principy, aby bylo možno vidět jeho útoky proti Boží vládě v pravém světle a aby už nikdy nemohla vzniknout pochybnost o Boží spravedlnosti a neměnnosti jeho zákona.

Satanova revolta měla být navždy ponaučením pro vesmír – stálým svědectvím o povaze hříchu a jeho strašných následcích. Dějiny tohoto pokusu o vzpouru tak měly být pro všechny svaté bytosti trvalou zárukou, že budou uchráněny před nepochopením pravé podstaty přestoupení.“ (PP 42.43; NUD 12.13)

Otázky k rozhovoru

1. „Teodicea“ je výraz označující snahu ospravedlnit Boha v souvislosti se zlem, které ve světě dopouští. Nejde však o ospravedlnění samotného zla. Představte si, že by někdo v nebi řekl: „Ach, ano, Ježíši, teď chápu, proč mi před očima umučili a vyvraždili celou rodinu. Ano, teď to všechno dává velký smysl. Děkuji, Ježíši!“ Něco takového je absurdní. Jak můžeme porozumět, že na konci velkého sporu nebude obhájeno zlo, ale že Bůh se prokáže jako ten, kdo je spravedlivý a jednal správně? (Více se tomuto tématu budeme věnovat v 9. lekci.)
2. Cítili jste se někdy jako Jób? Byl jste někdy v pokušení si myslet, že pro utrpení, které jste zažili vy nebo vaši blízcí, nemůže existovat dobré vysvětlení? Jak nám Jóbovo konečné zjištění, že mluvil o věcech, kterým nerozuměl (Jb 42,3), může pomoci, když se nacházíme v podobné situaci a klademe si podobné otázky jako on?